

Briselē, 20.7.2021.
SWD(2021) 715 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**2021. gada ziņojums par tiesiskumu
Valstu sadaļa - tiesiskuma situācija Īrijā**

Pavaddokuments dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2021. gada ziņojums par tiesiskumu - Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

KOPSAVILKUMS

Īrijas tiesu sistēmā, kuru raksturo sabiedrības priekšstats par augstu neatkarības līmeni, notiek svarīgas pārmaiņas. Jauns likumprojekts ir vērsts uz tiesnešu iecelšanas amatā un paaugstināšanas amatā sistēmas reformu, un tas izskaidīs noteiktas iepriekš pastāvējušās bažas. Tomēr reforma joprojām atstās plašu rīcības brīvību valdībai, ņemot vērā, ka kandidātu ranžējuma nav un valdībai attiecīgais saraksts nav saistošs, lai gan tās lēmumi ir jāpublicē. Ir svarīgi, ka šī reforma garantē tiesu varas neatkarību, ņemot vērā Eiropas standartus. Tiek veidots disciplinārais režīms, kas uzlabos tiesnešu atbildību, un Tiesnešu rīcības komiteja gatavo rīcības, ētikas un sūdzību procedūras pamatnostādņu projektu. Saskaņā ar Konstitūciju galīgais lēmums par tiesnešu atļaušanu, kas ir paredzēts tikai neatbilstošas uzvedības vai nepiemērotības gadījumos, joprojām ir parlamenta prerogatīva, kas varētu radīt bažas par procedūras politizāciju. Nesen izveidotā Tieslietu padome ir turpinājusi izstrādāt vairākas pamatnostādnes. Turpinās juridisko izmaksu ierobežošana un juridiskās palīdzības shēmu uzlabošana, kas varētu uzlabot tiesu pieejamību. Tiek veikti pasākumi, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar digitalizāciju, tiesnešu nelielo skaitu uz vienu iedzīvotāju un tiesvedību ilgumu.

Īrija plaši pārskata savas pretkorupcijas un krāpšanas apkarošanas struktūras, kā arī stratēģijas ekonomisko noziegumu un korupcijas novēršanai, izmeklēšanai un iztiesāšanai. Valdība ir apņēmusies ieviest jaunas pretkorupcijas un krāpšanas apkarošanas struktūras, jaunus tiesību aktus, lai nodrošinātu sākotnējās tiesas sēdes un veiktu grozījumus 2018. gada Krimināltiesību likumā (ar korupciju saistīti pārkāpumi). Galvenās problēmas saistībā ar Īrijas spēju atturēt no korupcijas un sodīt par korupciju joprojām ir saistītas ar ierobežotiem resursiem un institucionālu sadrumstalotību. Korupcijas novēršanas un integritātes veicināšanas pasākumi ir ieviesti, bet joprojām pastāv ar to īstenošanu saistītas problēmas, jo īpaši attiecībā uz aktīvu atklāšanu, lobēšanu un darbinieku rotāciju starp publisko un privāto sektoru (t. s. virpuļdurvju praksi). Ir paustas bažas, ka Komisija amatpersonu pienākumu standartu jautājumos kā uzraudzības iestāde, kas veic amatpersonu interešu publiskošanas un nodokļu samaksas režīmu pārvaldību, var nebūt nodrošināta ar pietiekamiem resursiem. Šīs lietas izvērtēšanai ir paredzēts veikt kapacitātes pārskatīšanu.

Ir paredzams, ka tiks ievērojami reorganizēti apraides mediju regulators (Īrijas Apraides organizācija) saistībā ar jauno likumprojektu par tiešsaistes drošību un mediju regulējumu, kura mērķis ir transponēt pārskatīto Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu. Jauno likumprojektu ir plānots pieņemt līdz 2021. gada beigām. Viens no nesējamiem pasākumiem, kuru mērķis ir palielināt nozares pārredzamību, tika veikts, lai nodrošinātu piekļuvi mediju īpašumtiesību datubāzei, kuru ir paredzēts regulāri atjaunināt. Tiek gaidīts, ka grozījumi Likumā par neslavas celšanas novēršanu, kurus paredzēts pieņemt tuvāko mēnešu laikā, pozitīvi ietekmēs žurnālistu darbību. Lai sāktu dialogu par jauniem politikas pasākumiem un iespējamiem ilgtermiņa pasākumiem nozares atbalstam, valdība ir izveidojusi konsultatīvu Mediju nākotnes komisiju.

Attiecībā uz līdzsvara un atsvara sistēmas jomu turpinājās parastās likumdošanas procedūras izmantošana, lai pieņemtu nepieciešamos tiesību aktus Covid-19 pandēmijas jautājumu risināšanai, bet tika paustas bažas par ierobežoto parlamentāro uzraudzību pār ministriju veiktajiem pasākumiem. Lai gan Īrijai ir labi izstrādāta likumdošanas procedūra, pēdējā laikā ir būtiskā apmērā izmantotas iespējas saīsināt diskusijas parlamentā. Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija turpina darboties efektīvi, un 2021. gada jūnijā tā tika akreditēta

atkārtoti. Īrijā ir aktīva un daudzveidīga pilsoniskā sabiedrība, bet bažas turpina radīt nevalstisko organizāciju finansēšanas ierobežojumi. Šīs bažas ir plānots risināt saistībā ar notiekošo vēlēšanu reformu.

I. TIESU SISTĒMA

Īrija ir precedenttiesību jurisdikcija, kuras tiesu sistēma ir iedalīta civiltiesību un krimināltiesību atzarā. Tiesu sistēma ietver pēdējās instances tiesu (Augstāko tiesu), apelācijas tiesu un pirmās instances tiesas, proti, Augsto tiesu ar pilnu jurisdikciju visās krimināllietās un civillietās, kā arī ierobežotas jurisdikcijas tiesas: Iecirkņa tiesu un Apgabaltiesu, kas izveidotas pēc ģeogrāfiskā principa. Speciālās krimināltiesas¹ ir tiesas bez zvērītajiem, un tās izskata ar paramilitāru darbību, graujošu darbību un organizēto noziedzību saistītas lietas. Turklāt dažādās jomās, tostarp jomā, kas saistīta ar attiecībām darba vietā², darbojas vairāki specializēti tribunāli³. 2019. gadā tika izveidota Tieslietu padome⁴. Tiesnešus ieceļ Īrijas prezidents, konsultējoties ar valdību. Tiesnešu iecelšanas amatā konsultatīvās padomes uzdevums ir piemērotu kandidātu atlase. Prokuratūra neietilpst tiesu atzarā. Ģenerālprokurors ir valdības juridiskais padomdevējs. Var izdalīt divus praktizējošo juristu veidus — juriskonsulti (*solicitor*), kurus pārstāv Juristu biedrība, un advokāti (*barrister*), kurus lielā mērā pārstāv Īrijas Advokātu biedrība. 2016. gadā izveidotā neatkarīgā struktūra — Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde — ir Īrijas valsts oficiālais regulators abiem juridisko profesiju atzariem.

¹ 1939. gada Likums par noziedzīgiem nodarījumiem pret valsti paredz īpašu krimināltiesu izveidi. Kopš 1972. gada darbojas īpaša krimināltiesa, kas tagad ir pazīstama ar nosaukumu Īpašā krimināltiesa Nr. 1. Kopš 2016. gada darbojas Īpašā krimināltiesa Nr. 2. Īpašā krimināltiesa darbojas trīs tiesnešu sastāvā bez zvērītajiem. Valdība izveido tiesnešu kolēģiju, kuru veido Augstās tiesas, Iecirkņa tiesas un Apgabaltiesas tiesneši, kuri pilda amata pienākumus īpašajās krimināltiesās. Patlaban kolēģiju veido deviņpadsmit tiesneši. Lietas, kas ir saistītas ar terorismu un organizētās noziedzības noziedzīgiem nodarījumiem, automātiski izskata Īpašajā krimināltiesā. Citus noziedzīgus nodarījumus iztiesā vai nosūta iztiesāšanai, ja Valsts prokuratūras direktors apliecinā, ka parastās tiesas nespēj nodrošinātu efektīvu tiesvedību un sabiedrības miera un kārtības saglabāšanu. Apelācijas sūdzību par īpašo krimināltiesu piespriedu sodu vai spriedumu var iesniegt apelācijas tiesā.

² Ieskaitot Darba tiesu, kurai ir vienīgi apelācijas jurisdikcija visos strīdos, kas saistīti ar nodarbinātības tiesību aktiem. Lai gan Darba tiesa nav tiesību tiesa, īstenojot šo jurisdikciju, Darba tiesa ir iesaistīta tiesvedībā. Tiesai arī ir jurisdikcija saskaņā ar Industriālo attiecību likumiem (1946–2015). Īstenojot šo jurisdikciju, tā darbojas kā industriālo attiecību tribunāls, kas lietā uzklauša abas puses un pēc tam sniedz ieteikumu, kurā ir izklāstīts tās viedoklis par strīdu un nosacījumiem, ar kādiem tas būtu jāatrisina. Tiesas sniegtie ieteikumi par strīdu izmeklēšanu saskaņā ar Industriālo attiecību likumiem (1946–2015) minētajām pusēm nav saistoši. Tiesas nolēmumi, kas izdarīti saskaņā ar nodarbinātības tiesību aktiem, ir juridiski saistoši.

³ Īrijas Augstākā tiesa 2021. gada aprīlī izdeva spriedumu (*Zalewski* pret atbildīgo amatpersonu un Darba attiecību komisiju) par darba attiecību komisijas – kurā lielāko daļu strīdu izskata atbildīgā amatpersona – konstitucionalitāti, ņemot vērā arī Darba tiesas – kas ir tribunāls – funkcijas. Vairākums uzskatīja, ka atbildīgo amatpersonu pilnvaru izmantošana saskaņā ar 2015. gada Darba vietas attiecību likumu bija tiesvedība Satversmes 37. panta izpratnē. Tādējādi tas noraidīja atsevišķu 2015. gada likuma sadaļu un grozītā 1977. gada Netaisnīgas atlaišanas likuma spēkā esības apstrīdēšanu. Tomēr Augstākā tiesa noteica arī to, ka divi 2015. gada likuma aspekti neatbilst Konstitūcijai: prasība, saskaņā ar kuru visas uzklaušanās pie atbildīgās amatpersonas ir jāveic nepubliski, un tas, ka nav noteikuma par zvēresta lietošanu vai arī jebkādas iespējas sodīt par nepatiesas liecības sniegšanu. Augstākā tiesa arī izteica atsevišķus novērojumus par to, ka būtu jāparedz lielāka neatkarība atbildīgajām amatpersonām apstākļos, kuros viņu rīcība ir līdzvērtīga tiesvedībai, kas – lai arī ierobežotā mērā – būtu pieļaujama saskaņā ar Konstitūcijas 37. pantu.

⁴ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 2. lpp.

Neatkarība

Gan plašas sabiedrības, gan uzņēmumu vidū valda priekšstats, ka tiesu un tiesnešu neatkarības līmenis saglabājas⁵ augsts. 73 % iedzīvotāju un 77 % uzņēmumu ir priekšstats, ka tiesu un tiesnešu neatkarība ir “diezgan liela” vai “ļoti liela”⁶. Šāds priekšstats par ļoti augstu tiesu varas neatkarības līmeni ir bijis stabils kopš 2016. gada.

Nesen izveidotā Tieslietu padome turpināja darbu, lai izstrādātu vairākas pamatnostādnes, tostarp veica pētījumus un izstrādāja dokumentu projektus⁷. Ir sāktā moderna tiesnešu izglītības un mācību programma, kuras panākumus veicināja strādājoša tiesneša izvirzīšana Tieslietu studiju direktora amatā. Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupa (*Council of Europe's Group of States against Corruption — GRECO*) atzinīgi novērtēja Tieslietu padomes izveidi saskaņā ar tās iepriekšējiem ieteikumiem⁸. Tieslietu padome veic pētījumus, lai vadītu sprieduma pieņemšanas pamatnostādņu projekta izstrādi. Pamatnostādnes par miesas bojājumiem, kur ietvertas vispārīgas pamatnostādnes par summām, kuras piešķiramas vai kuru apjomā novērtējamas ar miesas bojājumiem saistītās prasībās, padome pieņēma 2021. gada martā, un tās stājās spēkā 2021. gada aprīlī, tiklīdz spēkā stājās attiecīgie tiesību akti. Īstenojot šādas pamatnostādnes, pienācīga uzmanība ir jāpievērš tiesu varas neatkarības nodrošināšanai⁹.

Tiek gatavots jauns likumprojekts par tiesnešu iecelšanu amatā un paaugstināšanu amatā. Kad iepriekšējā parlamenta pilnvaru termiņa beigās beidzās termiņš 2017. gada likumprojektam par tiesnešu iecelšanu amatā, jaunā valdība¹⁰ 2020. gada decembrī¹¹ iesniedza jaunu Vispārīgo shēmu. Gaidāms, ka likumprojektu parlamentam iesniegs 2021. gada trešajā ceturksnī.

Iecerētās Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas sastāvs ir mainīts. Jaunā Vispārīgā shēma paredz izveidot Tiesnešu iecelšanas amatā komisiju, kuras sastāvā ir deviņi locekļi, un šī komisija aizstās pašreizējo Tiesnešu iecelšanas amatā konsultatīvo padomi (*Judicial Appointments Advisory Board — JAAB*)¹². Komisijas sastāvā būs tiesas priekšsēdētājs (kā komisijas priekšsēdētājs), divi Tieslietu padomes iecelti tiesneši (viens praktizējošs juriskonsults un viens praktizējošs advokāts), viens tiesas priekšsēdētājs (priekšsēdētājs tiesā, attiecībā uz kuru komisija iesaka personas iecelšanai) un četri locekļi (trīs no tiem atklātā

⁵ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 3. lpp.

⁶ 48. un 50. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā. Priekšstatu par tiesu varas neatkarības līmeni iedala šādās kategorijās: ļoti zems (tiesu varas neatkarību kā diezgan lielu un ļoti lielu uztver mazāk nekā 30 % respondentu), zems (30–39 %), vidējs (40–59 %), augsts (60–75 %), ļoti augsts (vairāk nekā 75 %).

⁷ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa par tiesiskuma situāciju Īrijā, 4. un 5. lpp.

⁸ *GRECO* ceturtā vērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, 124. punkts; *GRECO* ceturtā novērtēšanas kārtā. Otrais pagaidu atbilstības ziņojums, 25.–28. punkts.

⁹ Eiropas Padomes standarti, kuros noteikta prasība nodrošināt tiesu varas neatkarību ne tikai no ietekmes, kas radusies ārpus tiesu sistēmas, bet arī tiesu sistēmas ietvaros. Piemēram, saskaņā ar Venēcijas komisijas noteikto praksi saistībā ar pamatnostādņēm, kuras pieņēmusi Augstākā tiesa vai cita augsta līmeņa tiesa un kuras ir saistošas zemāka līmeņa tiesām, ir problemātiska attiecībā uz iekšējo neatkarību (Venēcijas komisijas atzinums (CDL-AD(2010)004-e, 70. punkts).

¹⁰ Pirms likumprojekta galīgās redakcijas sagatavošanas var publicēt likumprojekta “Vispārīgo shēmu”, un to bieži vien dēvē par sākotnējo likumprojektu.

¹¹ Tieslietu ministrija (2020), Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgā shēma (2020).

¹² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 3. lpp. *JAAB* sastāvā ir pieci tiesu priekšsēdētāji, ģenerālprokurors, gan Juristu biedrības, gan Advokātu padomes pārstāvis un trīs tieslietu ministra iecelti locekļi-nespeciālisti.

konkursā izvēlēties Valsts amatpersonu iecelšanas dienests, un vienu no tiem izvirzīs Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija)¹³. Ģenerālprokurors piedalīsies komisijas sēdēs *ex-officio* statusā bez balsstiesībām. Paredzētās komisijas sastāvs tiesnešiem, kurus izvēlējuši citi tiesneši, neparedz skaidrs vairākumu¹⁴, lai gan sastāvā ir ņemtas vērā konkrētas bažas, kas ir paustas attiecībā uz iepriekšējiem plāniem par nespeciālistu vairākumu un priekšsēdētāju-nespeciālistu.¹⁵ Locekļa statuss ģenerālprokuroram, kurš ir arī valdības galvenais juridiskais konsultants un piedalās kabineta sanāksmēs¹⁶, pat ja šis statuss ir bez balsstiesībām, varētu radīt bažas par komisijas neatkarību no valdības¹⁷, kā ziņo Cilvēktiesību un līdztiesības komisija¹⁸ un Juristu biedrība¹⁹. Vispārīgā shēma paredz arī to, ka Vecāko tiesnešu iecelšanas amatā konsultatīvā padome iesaka personas iecelt par tiesas priekšsēdētāju, apelācijas tiesas priekšsēdētāju un Augstās tiesas priekšsēdētāju. Šajā komitejā būs tiesas priekšsēdētājs, viens loceklis-nespeciālists un ģenerālprokurors. Tādēļ ģenerālprokuroram būs nozīmīga funkcija, jo viņš iecels personas augstākajos tiesas sistēmas amatos, kas varētu radīt arī bažas par neatkarību. Ir svarīgi, lai galīgā reforma garantētu tiesu varas neatkarību, saskaņā ar ES tiesību aktiem un ņemot vērā Eiropas standartus²⁰, un reformu īsteno, pilnībā apspriežoties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām²¹ un Venēcijas komisiju. Proti, saskaņā ar Eiropas Padomes ieteikumiem šāda neatkarīga iecelšanas struktūra lielā mērā būtu jāveido no tiesu sistēmas, un tai būtu jābūt pilnvarām sniegt ieteikumus vai izteikt viedokļus, kurus attiecīgā iecelējiestāde ievēro praksē²².

Iecerētā tiesnešu iecelšanas amatā un paaugstināšanas amatā procedūra rada bažas. Pašreizējās sistēmas ietvaros tiesnešu pirmreizējas iecelšanas amatā gadījumā JAAB iesaka tieslietu ministram vismaz septiņus kandidātus katrai vakancei²³. Kandidāti īsajā sarakstā nav

¹³ Juristu biedrība un Īrijas advokātu biedrība aicināja komisijā iekļaut juriskonsultu un advokātu pārstāvjus. Juristu biedrība (2021), sniegtā informācija Īrijas parlamenta (*Oireachtas*) Apvienotajai tieslietu komitejai par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu (2020). Īrijas Advokātu biedrības padomes (2021) sniegtā informācija Tieslietu departamentam par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu.

¹⁴ Venēcijas komisijas atzinums CDL-AD(2020)006, 19. punkts.

¹⁵ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 3. lpp.

¹⁶ Ģenerālprokurora pienākumi attiecībā uz kriminālvajāšanu ir ierobežoti. Šādi pienākumi visbiežāk ir Valsts prokuratūras direktoram.

¹⁷ Venēcijas komisijas atzinums CDL-AD(2020)006, 21. un 22. punkts.

¹⁸ Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (2021), tieslietu ministram sniegtā informācija par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas Vispārīgo shēmu, 14. lpp.

¹⁹ Juristu biedrība (2021), sniegtā informācija Īrijas parlamenta (*Oireachtas*) Apvienotajai tieslietu komitejai par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu (2020), 6. lpp. Īrijas Advokātu biedrība uzskatīja, ka gadījumā, ja ģenerālprokurors sevi ir atsaucis tādēļ, ka viņš ir šāda tiesneša amata kandidāts, aizstājējam vajadzētu piedalīties komitejas darbā. Īrijas Advokātu biedrības padomes (2021) sniegtā informācija Tieslietu departamentam par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu.

²⁰ Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. CM/Rec(2010)12, 46. un 47. punkts. Attiecībā uz izpildvaras veiktu tiesnešu iecelšanu pēc tiesu iestāžu padomes pieprasījuma Eiropas Tiesa norādīja, ka, lai šāda padome veicinātu procesa objektivizēšanu, tai jābūt pietiekami neatkarīgai no likumdevējvaras un izpildvaras, kā arī no iestādes, kurai tai ir jāiesniedz tiesneša iecelšanas piedāvājums. Tiesas 2019. gada 19. novembra spriedums apvienotajās lietās A. K. C-585/18, C-624/18 un C-625/18, 137. un 138. punkts.

²¹ Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (*CCJE*) Atzinums Nr. 10 (2007) Eiropas Padomes Ministru komitejai par Tiesu iestāžu padomi sabiedrības vajadzībām (2007. gada 23. novembris), 87. punkts; *CCJE* atzinums Nr. 23 (2020), Tiesnešu asociāciju funkcijas tiesu varas neatkarības atbalstīšanā, 47. punkts.

²² Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. CM/Rec(2010)12, 47. punkts.

²³ 1995. gada Likuma par tiesām un tiesu amatpersonām 16. pants. Ja mazāk nekā septiņas personas informē valdi par savu vēlmi tikt ieceltām tiesneša amatā vai ja valde nevar ieteikt ministram vismaz septiņas

ranžēti prioritārā secībā, un valdībai nav obligāti jāizvēlas no sarakstā minētajiem kandidātiem. Tiesnešu paaugstināšanu amatā veic Īrijas prezidents, konsultējoties ar valdību, un uz to neattiecas JAAB veiktā procedūra. Tika izteiktas bažas par pašreizējā sistēmā izpildvarai atstāto plašo rīcības brīvību²⁴. Vispārīgā shēma paredz, ka uz visiem tiesnešu iecelšanas amatā un paaugstināšanas amatā gadījumiem ir jāattiecinā jaunā procedūra, kas spēj stiprināt tiesu varas neatkarību. Vispārīgā shēma paredz, ka komisija valdībai iesniedz piecus kandidātus bez ranžējuma²⁵, tādējādi ierobežojot valdības rīcības brīvību vairāk, nekā to ierobežo pašreizējā septiņu kandidātu saraksta sistēma. Tomēr 2017. gada likumprojektā bija paredzēts vēl lielāks ierobežojums, ierosinot izmantot sarakstu ar tikai trim ranžētiem kandidātiem. Iesniedzamo kandidātu skaits un jaunajā Vispārīgajā shēmā paredzētā ranžējuma trūkums sniedz valdībai plašu rīcības brīvību attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā, un šāda situācija ir izsaukusi kritiku²⁶. Šo rīcības brīvību vēl vairāk pastiprina iespēja valdībai izvēlēties kandidātu, kas nav iekļauts komisijas sagatavotajā sarakstā, bez nepieciešamības sniegt pamatojumu²⁷. Valdība uzskata, ka šādas rīcības brīvības nepieciešamību nosaka konstitucionālie noteikumi, kas paredz, ka tiesnešus amatā ieceļ prezidents²⁸. Tomēr ir svarīgi, lai šajā reformā tiktu ņemti vērā Eiropas Padomes ieteikumi attiecībā uz nepieciešamību izpildvaras praksē ievērot neatkarīgo iestāžu ieteikumus²⁹.

Noris darbs, kura mērķis ir iedibināt disciplināro režīmu tiesnešiem, bet tiesnešu atsaukšana joprojām paliek parlamenta atbildībā. Tieslietu padomes Tiesnešu rīcības komiteja, kuru 2020. gadā izveidoja, lai tā izskatītu ar tiesnešu neatbilstīgu rīcību saistītas sūdzības, izstrādātu Tiesnešu rīcības pamatnostādnes, procedūras sūdzību neoficiālai

personas, valde ministram iesniedz katras tās personas vārdu, kura vēlas tikt izvēlēta iecelšanai amatā, un padome ministram amatā iesaka iecelt personas, kuras tā uzskata par piemērotām.

²⁴ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 3. lpp. Neizpildītā GRECO ieteikumā ir uzsvērtā nepieciešamība pārskatīt pašreizējo tiesnešu atlases, pieņemšanas darbā, paaugstināšanas amatā un pārcelšanas sistēmu, lai nodrošinātu kvalificētāko un piemērotāko kandidātu iecelšanu amatā pārredzami un bez pārmērīgas ietekmes no izpildvaras puses. GRECO ceturtā vērtēšanas kārtā. Novērtējuma ziņojums, 132. punkts; GRECO ceturtā novērtēšanas kārtā. Otrais pagaidu atbilstības ziņojums, 34. punkts.

²⁵ Astoņi ieteikumi gadījumiem, kuros pastāv divas vakances; un 11 ieteikumi gadījumiem, kuros pastāv trīs vakances.

²⁶ Īrijas Advokātu biedrības padomes (2021) sniegtā informācija Tieslietu departamentam par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu, 3. un 4. lpp. Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (2021), tieslietu ministram sniegtā informācija par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas Vispārīgo shēmu: “Lai piešķirtu [Tiesnešu iecelšanas amatā komisijai] nozīmīgu funkciju neatkarīga procesa nodrošināšanā, komisija iesaka būtiski samazināt valdībai ieteikto kandidātu skaitu,” 25. lpp. Turklāt komisija ierosinātajos tiesību aktos iesaka skaidri noteikt, ka visas vakances tiek reklamētas publiski un pieejamā veidā (21. lpp).

²⁷ Šajā kontekstā skatīt Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) 2021. gada 20. aprīļa sprieduma lietā *Repubblika C-896/19*, ECLI:EU:C:2021:311, 71. punktu, kurā Maltas premjerministram izvirzītā prasība norādīt pamatojumu, izvirzot republikas prezidentam amatā kandidātu, kuru nav ieteikusi saskaņā ar Konstitūciju izveidotā Tiesnešu iecelšanas amatā komiteja, tika uzskatīta par būtisku, lai spriestu, ka premjerministra pilnvaras, ciktāl tās īsteno tikai pilnīgā izņēmuma kārtā, nedrīkst radīt pamatotas šaubas par izraudzīto kandidātu neatkarību.

²⁸ Īrijas Konstitūcija, 35. panta 1. punkts: “Saskaņā ar 34. pantu Augstākās tiesas, apelācijas tiesas, Augstās tiesas un visu pārējo tiesu tiesnešus amatā ieceļ prezidents.”

²⁹ Ieteikuma CM/Rec(2010)12, kuru Ministru komiteja sniedza dalībvalstīm jautājumā par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un pienākumiem, 47. punkts paredz: “Tomēr, ja konstitucionālās vai citas tiesību normas paredz, ka valsts galva, valdība vai likumdevējvara pieņem lēmumus par tiesnešu iecelšanu amatā un karjeru, neatkarīgai un kompetentai iestādei, kuras sastāvā ir ievērojama daļa tiesnešu (neskarot noteikumus, kuri ir piemērojami tiesu iestāžu padomēm, kas ir ietvertas IV nodaļā), ir jābūt pilnvarotai sniegt ieteikumus vai atzinumus, kurus attiecīgā iecelējiestāde ievēro praksē.”

risināšanai un sūdzību režīma pieņemamībai un darbībai. Sūdzību izskatīšanas procedūrai jābūt gatavai ieviešanai līdz 2022. gada vasaras beigām³⁰. Lai gan šajā jomā ir panāks progress, bažas³¹, tostarp no pilsoniskās sabiedrības puses³², ir paustas par pašreizējo, tiesnešiem paredzēto formālo disciplināro procedūru neesību. Tādēļ gaidāmās pamatnostādnes un procedūras varētu uzlabot tiesnešu atbildību, un ir svarīgi, ka tās saglabā tiesu varas neatkarību, ievērojot ES tiesību aktus un ņemot vērā Eiropas Padomes ieteikumus³³. Parlamenta kompetencē joprojām ir lēmumu pieņemšana par tiesnešu atbrīvošanu no amata, un tam ir rīcības brīvība šajā saistībā. Tas var radīt bažas par procesa politizāciju, pat ja šis process nekad nav ticis izmantots³⁴.

Kvalitāte

Tiesnešu skaits joprojām ir neliels, un tiesnešu mācībām pieejamie resursi šķiet ierobežoti. Tiesnešu skaits uz vienu iedzīvotāju joprojām ir zemākais ES, un tas varētu ietekmēt arī Īrijas tiesu sistēmas efektivitāti³⁵. Lai gan valdība ir apņēmusies nākamo piecu gadu laikā³⁶ pārskatīt efektīvas tiesvedības nodrošināšanai nepieciešamo tiesnešu skaitu un veidu, tomēr ieinteresēto personu paustās bažas varētu risināt ar tūlītējiem pasākumiem³⁷. Tiesu sistēmas budžets uz vienu iedzīvotāju pēdējos gados ir pastāvīgi palielinājies un ir viens no lielākajiem ES, tomēr budžeta procentuālais īpatsvars attiecībā pret IKP ir stagnējis un joprojām ir zemāks par ES vidējo līmeni³⁸. Tiesnešu mācībām³⁹ 2020. gadā tika iecelsts Tieslietu studiju nepilna darba laika direktors (kas ir praktizējošs tiesnesis). Mācību programmas paplašināšana nav bijusi iespējama, lai gan pēdējā laikā ir gūti panākumi,

³⁰ Tiesību aktos noteiktais termiņš, kurā Tieslietu padomes valdei ir jāsaņem Tiesnešu rīcības un ētikas pamatnostādņu projekts, ir 2021. gada 30. jūnijs, un šo pamatnostādņu pieņemšanas termiņš Tieslietu padomē ir 2022. gada 30. jūnijs.

³¹ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 4. lpp. Neizpildīts *GRECO* ieteikums attiecas uz nepieciešamību oficiāli izveidot rīcības kodeksu tiesnešiem un saistīt šādu instrumentu ar atbildības mehānismu. *GRECO* ceturtā novērtēšanas kārta, 146. punkts; *GRECO* ceturtā novērtēšanas kārta. Otrās pagaidu atbilstības ziņojums, 44. punkts.

³² Īrijas Pilsonisko brīvību padomes (*Irish Council for Civil Liberties — ICCL*) sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu “ES 2020: Pieprasot demokrātiju, valsts un tendenču pārskati par demokrātijas datiem, kurus sagatavojušas pilsoniskās brīvības organizācijas visā Eiropas Savienībā — Īrija”, 5. lpp.

³³ Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. CM/Rec(2010)12, 69. punkts. Neizpildīts *GRECO* ieteikums attiecas uz nepieciešamību oficiāli izveidot rīcības kodeksu tiesnešiem un saistīt šādu instrumentu ar atbildības mehānismu. *GRECO* ceturtā novērtēšanas kārta, 146. punkts; *GRECO* ceturtā novērtēšanas kārta. Pagaidu atbilstības ziņojums, 43. punkts.

³⁴ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 3. lpp. Arī pieejamās likumības pārbaudes tvērums disciplinārsodu vai atbrīvošanas no amata gadījumā attiecas tikai uz procedūras tiesiskumu, neparedzot iespēju apstrīdēt to pēc būtības. Eiropas Padomes standarti, kuros noteikta prasība nodrošināt tiesu varas neatkarību ne tikai no pārmērīgas ietekmes, kas radusies ārpus tiesu sistēmas, bet arī tiesu sistēmas ietvaros. Skatīt arī 9. zemsvītras piezīmi.

³⁵ 32. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

³⁶ Tieslietu departaments (2021), Tiesiskuma plāns 2021, 80. darbība.

³⁷ Īrijas Advokātu biedrības padomes sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par likuma varu, 8. lpp.

³⁸ 30. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā. Rezultātu apkopojumam tiesiskuma jomā izmanto metodiku, kurā ieguldījumus tieslietu sistēmā mēra procentos no IKP.

³⁹ Savā otrajā starpposma ziņojumā ceturtajā novērtēšanas kārtā *GRECO* uzskatīja, ka joprojām nav ievērots ieteikums par institucionalizēšanu un pienācīgiem resursiem īpaši inducēšanai un apmācībai darbavietā, vienlaikus ievērojot tiesu varas neatkarību.

nodrošinot administratīvo atbalstu, kas vajadzīgs šīs programmas izstrādes veicināšanai⁴⁰. Tiesnešu mācību vajadzību pētījums tikai veikts 2021. gadā⁴¹.

Turpinās diskusijas par tiesāšanās izmaksām un juridiskās palīdzības sistēmu⁴², un tās varētu uzlabot tiesu pieejamību. Civilās tiesvedības pārvaldības pārskats⁴³ tika publicēts 2020. gada oktobrī, un tas sniedz ieteikumus, kuri ir vērsti uz civilās tiesvedības pieejamības uzlabošanu, strīdu agrīnu atrisināšanu, tiesāšanās izmaksu samazināšanu, labāk reaģējošas un samērīgākas sistēmas izveidi un labāku rezultātu nodrošināšanu tiesu izmantotājiem. Pārskatā ir ieteikts izstrādāt nesaistošas pamatnostādnes par juridiskajām izmaksām⁴⁴. Valdība ir sākusi izvērtēt šo priekšlikumu, tostarp to, vai būtu jānosaka saistošas juridiskās izmaksas⁴⁵. Ieteikumi šajā lietā tiek gaidīti līdz 2021. gada beigām. Valdība ir arī apņēmusies šogad sākt civilās juridiskās palīdzības shēmas pārskatīšanu. Šīs iniciatīvas varētu palīdzēt risināt problēmas, kas saistītas ar tiesu pieejamību, jo īpaši ar civilās juridiskās palīdzības sistēmu⁴⁶. Attiecībā uz krimināltiesisko palīdzību valdība plāno shēmas vadību nodot Juridiskās palīdzības padomei⁴⁷. Lai gan kopumā tiek uzskatīts, ka krimināltiesiskās juridiskās palīdzības sistēma darbojas labi, Īrijas Advokātu biedrība ir izteikusi bažas par zemo atlīdzības līmeni, kas ir paredzēts shēmā iesaistītajiem advokātiem⁴⁸. Lai uzlabotu tiesu pieejamību, būtu svarīgi stiprināt juridiskās palīdzības sistēmas un ierobežot juridiskās izmaksas. Turklāt būtu iespējams turpināt uzlabot alternatīvu strīdu izšķiršanas metožu izmantošanas veicināšanu un stimulēšanu⁴⁹.

Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde veic turpmākus pasākumus, lai novērstu atlikušos šķēršļus juridisko pakalpojumu tirgū. Iestāde plāno līdz 2021. gada beigām ieviest juridisko partnerību regulējumu (kas var ietvert advokāta-advokāta partnerības un advokāta-juriskonsulta partnerības). Pēc juridisko partnerību ieviešanas iestāde ir arī paredzējusi atkārtoti izskatīt daudzdisciplīnu prakšu ieviešanu (kurās iesaistīti praktizējoši juristi un citu profesiju pārstāvji, piemēram, arhitekti, grāmatveži). Iestāde 2020. gadā publicēja ziņojumu, kurā tika apsvērts, vai juriskonsultu un advokātu profesijas būtu jāunificē. Ziņojumā ir secināts, ka rekomendācija par profesiju unificēšanu nav pamatota pierādījumos, bet ir izteikta apņemšanās pārskatīt šo jautājumu, tiklīdz būs pabeigtas citas ar šo likumu saistītas reformas⁵⁰. Iestāde arī publicēja ziņojumu par praktizējošu juristu izglītību un mācībām, iesakot reformas, lai noteiktu juriskonsulta vai advokāta amata praktizēšanai nepieciešamo kompetenci un standartus. Tā arī iesaka izveidot tiesisko regulējumu, lai akreditētu pašreizējos praktizējošo juristu izglītības un mācību pakalpojumu sniedzējus, kā arī ļautu tikt akreditētiem jauniem pakalpojumu sniedzējiem, lai tie varētu nodrošināt profesionālas mācības juriskonsultiem un advokātiem⁵¹. Šo ieteikumu īstenošanai iestāde

⁴⁰ Īrijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 12. lpp.

⁴¹ Turpat.

⁴² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valsts sadaļa par tiesiskuma situācija Īrijā, 5. un 6. lpp.

⁴³ Pārskata grupas ziņojums par civilās tiesvedības pārvaldību, priekšsēdētājs: godājamais tiesnesis Pīters Kellijs [*Hon. Mr. Justice Peter Kelly*], bijušais Augstās tiesas priekšsēdētājs.

⁴⁴ Civilās tiesvedības pārvaldības pārskats, ziņojums, 322. lpp.

⁴⁵ Īrija, Tiesiskuma plāns 2021, 83. darbība.

⁴⁶ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valsts sadaļa par tiesiskuma situācija Īrijā, 5. un 6. lpp.

⁴⁷ Īrija, Tiesiskuma plāns 2021, 88. darbība.

⁴⁸ Īrijas Advokātu biedrības sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 8. lpp.

⁴⁹ 27. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁵⁰ Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), Vai kopums ir lielāks nekā tā daļu summa? Juriskonsultu profesijas un advokātu profesijas unificēšanas apsvēšana.

⁵¹ Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), Standartu noteikšana: praktizējošo juristu izglītība un mācības.

patlaban sadarbojas ar Tieslietu departamentu. Iestāde arī īsteno pētniecības projektu par iespējamiem šķēršļiem, kas varētu pastāvēt juriskonsulta vai advokāta karjeras sākšanai, un tas ir jāpublicē līdz 2021. gada beigām. Ieviešot jaunus noteikumus, iestāde 2020. gadā pārņēma regulējumu reklāmas pasākumiem, kurus īsteno praktizējoši juristi⁵². Būtu svarīgi, lai iestāde novērtētu, vai un kā veiktie pasākumi ir palīdzējuši ierobežot juridiskās izmaksas un uzlabot tiesu pieejamību.

Turpinās darbs⁵³, kura mērķis ir veikt korektīvos pasākumus, lai likvidētu nepilnības tiesu sistēmas digitalizācijā. Tiesu dienests ir izdevis ilgtermiņa stratēģiju⁵⁴, kuras mērķis ir sniegt labāku atbalstu tiesu pieejamībai. Modernizācijas programmas prioritātes ir lietu pārvaldības sistēma *eFiling* un e-tiesu sistēmai *eCourts* nepieciešamās infrastruktūras izveide. Covid-19 pandēmijas laikā kopš 2020. gada marta virtuālās tiesas zāles programma ir nodrošinājusi vairāk nekā 2200 virtuālo tiesas sēžu īstenošanu. Attālinātās tiesas turpina plaši darboties visās jurisdikcijās, tostarp Augstākajā tiesā, apelācijas tiesā un Augstajā tiesā, un tās ir plānots turpināt izmantot nākotnē. Neraugoties uz 2020. gada pasākumiem, kas ļauj vairāk izmantot attālinātās uzklaušanās civillietās un krimināllietu apelācijas lietās, Īrijas rādītāji attiecībā uz procesuālajiem noteikumiem, kas nodrošina digitālo tehnoloģiju izmantošanu civillietās/komerclietās, administratīvajās un krimināllietās, ir zemāki par ES vidējo rādītāju⁵⁵. Īrijas rādītāji ir zemāki par vidējiem rādītājiem arī attiecībā uz digitālās tehnoloģijas izmantošanu tiesās un prokuratūras dienestā,⁵⁶ elektronisko sakaru līdzekļiem tiesās⁵⁷, digitālajiem risinājumiem krimināllietu tiesas procesu veikšanai un kontrolei⁵⁸ un sabiedrībai nodrošinātu tiešsaistes piekļuvi publicētiem spriedumiem⁵⁹. Tādēļ ir vajadzīga turpmāka Īrijas tiesu sistēmas digitalizācija, lai novērstu pašreizējās nepilnības un varētu apkopot datus par tiesvedības ilgumu saskaņā ar Eiropas Padomes Tiesiskuma efektivitātes izvērtēšanas komisijas (*CEPEJ*) metodiku⁶⁰.

Valdība ir paziņojusi par pārskatu, kas aptvers speciālo krimināltiesu darbību. Apvienoto Nāciju Organizācija⁶¹ un pilsoniskā sabiedrība⁶² jau sen ir aicinājušas apsvērt atteikšanos no īpašās krimināltiesas, kas tika izveidota 1972. gadā ar mērķi izskatīt ar terorismu un organizēto noziedzību saistītas lietas vai stiprināt tiesas procedūru, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesu. 2021. gada februārī valdība izveidoja grupu, kuras uzdevums ir pārskatīt likumus par noziedzīgiem nodarījumiem pret valsti. Pārskata grupas kompetence aptver īpašās krimināltiesas darbību⁶³.

⁵² Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), Paziņojums preseī — *LSRA* pārņem regulējumu reklāmas pasākumiem, kurus īsteno praktizējoši juristi.

⁵³ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa par tiesiskuma situāciju Īrijā, 6. un 7. lpp.

⁵⁴ Īrijas Tiesu dienests (2020), *The Courts Service Long-Term Strategic Vision to 2030: Supporting Access to Justice in a modern, digital Ireland*.

⁵⁵ 40. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁵⁶ 41. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁵⁷ 42. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁵⁸ 5. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁵⁹ 6. attēls, 2021. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁶⁰ *CEPEJ* dati, ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁶¹ ANO Cilvēktiesību komiteja (2014), Noslēguma apsvērumi par Īrijas ceturto periodisko ziņojumu.

⁶² Īrijas Pilsonisko brīvību padome (2020), *Nepārliciecināms demokrātijā: ICCL atjauno aicinājumu atteikties no īpašās krimināltiesas*.

⁶³ Īrijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 17. lpp.

Efektivitāte

Ar tiesvedības ilgumu saistītās problēmas ir saasinājušās⁶⁴. 2019. gadā vidējais tiesvedības ilgums Augstajā tiesā bija 785 dienas, kas ir par 35 dienām vairāk nekā 2018. gadā. Proti, ir palielinājies komerclietu izskatīšanas ilgums, no 2018. līdz 2019. gadam pieaugot par 220 dienām. Savukārt salīdzinājumā ar 2018. gadu 2019. gadā pēc iepriekšējā gadā pieauguma tiesvedības ilgums iecirkņa tiesās un apgabaltiesās samazinājās. Tiesvedības ilgums apelācijas tiesā laikā starp 2019. (1220 dienas) un 2018. gadu (1101 diena) palielinājās par aptuveni 110 dienām. No 2018. gada līdz 2019. gadam krimināllietu tiesvedību ilgums iecirkņa tiesā pieauga par aptuveni 120 dienām un centrālajā krimināltiesā par aptuveni 100 dienām⁶⁵. Civilās tiesvedības pārvaldības pārskatā ir sniegti ieteikumi tiesvedības procesu kavēšanās un procesu ilguma samazināšanai⁶⁶. Kriminālprocesa likumprojekts, kas paredz pirmstiesas uzklauššanu un kas varētu nodrošināt ātrāku un efektīvāku tiesas procesu par konkrētiem nodarījumiem, tika parakstīts 2021. gada 24. maijā.⁶⁷

Līdz 2021. gada beigām valdība plāno ierosināt kompensācijas shēmu lietām, kurās tiesvedība ir pārmērīgi ilga. To prasa Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums, kura izpildi vēl aizvien pastiprināti uzrauga Eiropas Padomes Ministru komiteja⁶⁸.

II. PRETKORUPCIJAS REGULĒJUMS

Īrijā par korupcijas gadījumu izmeklēšanu ir atbildīgs *An Garda Síochána*, nacionālais policijas un drošības dienests. Pretkorupcijas vienībai, kas darbojas *Garda* Valsts ekonomiskās noziedzības apkarošanas biroja ietvaros, ir ekskluzīva atbildība par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas izmeklēšanu un atbildība par pašmāju korupcijas gadījumu izmeklēšana, kā arī valsts nozīmes korupcijas gadījumu izmeklēšanu. Pretkorupcijas vienība kukuļošanas un korupcijas izmeklēšanas, novēršanas un apkarošanas jomā pilda izcilības centra funkciju. Cīņā pret korupciju policija veic kriminālizmeklēšanas. Jauna vienība, kas ir vērsta uz korupcijas izmeklēšanu policijas spēkos, sāka darboties 2020. gada novembrī. Nesen ir izstrādāta jauna izmeklēšanas pārvaldības sistēma (*Investigation Management System — IMS*), un pašlaik to testē valsts policijas un drošības dienests. Komisija amatpersonu pienākumu standartu jautājumos (*Standards in Public Office Commission — SIPO*) ir atbildīga par Vēlēšanu likumu, Ētikas likumu un 2015. gada Likuma par lobēšanas reglamentēšanas izpildi.

Ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatā korupcijas līmenis publiskajā sektorā joprojām ir salīdzinoši zems. 2020. gada *Transparency International* korupcijas uztveres

⁶⁴ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 7. lpp.

⁶⁵ Īrijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 16. lpp.

⁶⁶ Tieslietu departaments (2020), Civilās tiesvedības pārvaldības pārskats, ziņojums, 398. un 399. lpp.

⁶⁷ 2021. gada Kriminālprocesa likumprojekts.

⁶⁸ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valsts sadaļa par tiesiskuma situāciju Īrijā, 8. lpp.

indeksā Īrijas rezultāts ir 72/100, un tā ierindojas 7. vietā Eiropas Savienībā un 20. vietā pasaulē⁶⁹. Šis priekšstats pēdējos piecos gados⁷⁰ ir bijis salīdzinoši stabils⁷¹.

Pēc vispusīgas pārskatīšanas valdība plāno pārskatīt krimināltiesisko regulējumu, lai stiprinātu korupcijas apkarošanas efektivitāti. 2018. gada Krimināltiesību likums⁷² nodrošina vienotu konsolidētu tiesību aktu. Likums par kukuļošanu un korupciju ir atjaunināts un konsolidēts ar 2018. gada likumu, un tagad neziņošana policijai par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir saistīti ar kukuļošanu un korupciju, ir kļuvusi par kriminālpārkāpumu. Ar korupciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem saskaņā ar Likumu par ārvalstu korupciju ir arī eksteritoriāla ietekme, ja tiek pierādīts, ka daļa no attiecīgās rīcības ārpus valsts būtu uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu, ja tā notiktu Īrijā⁷³. Kā ziņots pagājušajā gadā, tika veikts padziļināts novērtējums par iestāžu efektivitāti cīņā pret ekonomisko noziedzību un korupciju⁷⁴. Tā sauktais “Hamiltona pārskats”⁷⁵ tika publicēts 2020. gada decembrī. Pēc šā novērtējuma Tieslietu ministrija ir noteikusi prioritātes, kuras ir iespējams īstenot īsākā termiņā, piemēram, likumprojektu par kriminālprocesu, kas iekļauts pašreizējā tiesību aktu pieņemšanas programmā. Turpmākās prioritātes ietver tiesību aktu stiprināšanu valsts sektora ētikas jomā un tiesību aktu grozīšanu, lai risinātu situācijas, kurās pārkāpumus varētu būt izdarījuši bijušie Īrijas parlamenta (*Houses of the Oireachtas*) locekļi, kas varētu būt pārkāpuši savus pienākumus, kuri noteikti Ētikas likumos. Tie ietver arī krimināltiesību normu grozīšanu, lai nodrošinātu iespēju izmantot atsevišķus kratīšanas orderus, kas ļaus policijai pieprasīt paroles elektroniskām ierīcēm, kuras ir apcietināšanas orderī minētu personu īpašumā vai kontrolē⁷⁶.

Īrija pašlaik pārskata savu valsts pretkorupcijas struktūru. Viens no galvenajiem *Hamiltona pārskata* ieteikumiem ir izveidot pastāvīgu starpnozaru konsultatīvo padomi, lai koordinētu un vadītu visaptverošu pieeju ekonomiskajiem noziegumiem un korupcijai. Lai vērstos pret valsts stratēģijas neesību ekonomiskās noziedzības un korupcijas apkarošanas jomā, kā arī faktu, ka pretkorupcijas kompetence ir piešķirta vairākām iestādēm, *Hamiltona pārskatā* ir arī ieteikts izstrādāt daudzgadu stratēģiju un papildu rīcības plānu⁷⁷.

Kompetences un atbildības jomas saistībā ar pretkorupcijas politiku, kā arī korupcijas atklāšanu, izmeklēšanu un korupcijā vainīgo saukšanu pie atbildības ir sadalītas starp vairākām specializētām tiesībsardzības iestādēm. *Garda* Valsts ekonomiskās

⁶⁹ *Transparency International* 2020. gada korupcijas uztveres indekss (2021), 2. un 3. lpp. Priekšstatu par korupcijas līmeni iedala šādās kategorijās: zems (saistībā ar ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatu par korupciju publiskajā sektorā iegūtais rezultāts pārsniedz 79), salīdzinoši zems (79–60), salīdzinoši augsts (59–50), augsts (mazāk nekā 50).

⁷⁰ 2015. gadā rezultāts bija 75, bet 2020. gadā — 72. Ja pēdējos piecos gados rezultāts mainās par vairāk nekā pieciem punktiem, uzskatāms, ka tas ievērojami palielinās/samazinās, ja izmaiņas ir četru līdz piecu punktu robežās, — uzlabojas/pasliktinās, bet, ja izmaiņas ir viena līdz trīs punktu robežās, — ir salīdzinoši stabils.

⁷¹ Eurobarometra dati attiecībā uz priekšstatu par korupciju un iedzīvotāju un uzņēmumu pieredzi, kas ziņoti pagājušajā gadā, tiek atjaunināti ik pēc diviem gadiem. Jaunākais datu kopums ir Eurobarometra speciālaptauja Nr. 502 (2020) un Eurobarometra 482. zibensaptauja (2019).

⁷² 2018. gada Krimināltiesību (ar korupciju saistīti noziedzīgi nodarījumi) likums.

⁷³ 2019. gada Krimināllikums (eksteritoriāla jurisdikcija), 3. nodaļa.

⁷⁴ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 10. lpp.

⁷⁵ Tieslietu departaments (2020), Pārskata grupas ziņojums par struktūrām un stratēģijām, kuras izmanto ekonomisko noziegumu un korupcijas novēršanai, izmeklēšanai un padarīšanai par sodāmu rīcību.

⁷⁶ Īrijas premjerministra (*Taoiseach*) departaments (2020), valdības programma: Mūsu kopīgā nākotne.

⁷⁷ Tieslietu ministrija (2021), Hamiltona pārskats, Grupas īstenošanas plāns. Ieteikumu īstenošanas plāns tika publicēts 2021. gada aprīlī.

noziedzības apkarošanas birojs (*Garda National Economic Crime Bureau — GNECB*), jo īpaši tā specializētā Pretkorupcijas vienība, ir atbildīgs par visu ar korupciju saistīto noziedzīgo nodarījumu, tostarp ārvalstu amatpersonu kukuļošanas, izmeklēšanu. Lai arī policijai nesen tika piešķirti ievērojami resursi⁷⁸, Valsts prokuratūras direktora birojam (*ODPP*) atbilstoša resursu pieauguma nav bijis, lai arī resursu palielināšana citās sistēmas daļās (policijā, tiesās, tiesnešiem) ir atstājusi ietekmi uz *ODPP* noslodzi, jo policistu veikto atklāšanas un izmeklēšanas darbību palielinātā skaita dēļ *ODPP* nonāk vairāk kriminālvajāšanas lietu. Policijā ir sākusi darboties arī jauna pretkorupcijas vienība, kas nodarbojas ar iekšējās korupcijas izmeklēšanu. *ODPP* koncentrējas vienīgi uz izmeklēšanas iestāžu iesniegto noziedzīgo nodarījumu kriminālvajāšanu, un tā nepilda profilakses funkciju. *ODPP* ietilpst Īpaša finanšu noziegumu vienība, ar kuru Pretkorupcijas vienība tiešā veidā sadarbojas saistībā ar attiecīgajām korupcijas lietām. Policija ir *Transparency International Ireland* iniciatīvas “Integritāte darbā” locekle un cenšas veicināt atbalstošu darba vidi ziņošanai par bažām par nelikumīgu rīcību. *GNECB* Pretkorupcijas vienība uztur bezmaksas uzticības tālruņa līniju konfidencialai ziņošana par kukuļošanu un korupcijas gadījumiem.

Ierobežoti resursi joprojām rada problēmas Garda Valsts ekonomiskās noziedzības apkarošanas biroja (*GNECB*) Pretkorupcijas vienībai. Pašlaik *GNECB* ir 74 izmeklētāji (12 no viņiem ir uz laiku pārcelti), 18 civilie darbinieki un trīs grāmatvedības tiesu eksperti. Pretkorupcijas vienību *GNECB* ietvaros veido tikai trīs personas — viens detektīvs seržants un divi izmeklētāji. Nesen ir pabeigts konkurss par to, lai izvēlētos izmeklētājus darbam *GNECB*, un Pretkorupcijas vienība saņems vēl vienu personāla locekli. Veicot galvenās operācijas, Pretkorupcijas vienība izmanto *GNECB* resursus, un tai ir ciešas darba attiecības ar citām nacionālajām vienībām⁷⁹. *Hamiltona pārskatā* tika norādīts, ka Pretkorupcijas vienībai trūkst resursu, un ieteikts nodrošināt papildu resursu piešķiršanu *GNECB*, kā arī Valsts prokuratūras direktora birojam. Ieteikumā attiecībā uz pēdējo aspektu bija ierosināts pieņemt darbā papildu prokurus, kā arī norīkot digitālās kriminālistikas speciālistu un grāmatvedības tiesu ekspertu⁸⁰. Saskaņā ar *GNECB* datiem nodaļai pašlaik ir deviņas notiekošās korupcijas izmeklēšanas, no kurām trīs izmeklēšanas attiecas uz ārvalstu amatpersonu kukuļošanu.

Elektronisko pierādījumu analīzē korupcijas lietās pastāv vairākas problēmas. Nesen ir izstrādāta un pašlaik tiek izveidota izmeklēšanas pārvaldības sistēma (*IMS*). Šī sistēma standartizēs visas izmeklēšanas un reģistrēs visas darbības, aizstājot pašlaik lietotās sistēmas, kurās izmanto dokumentēšanu papīra formā. Saskaņā ar iestāžu sniegto informāciju joprojām problemātiska ir elektronisko pierādījumu, tostarp mobilo tālrunu datu, datoru datu, mākoņdatu un sociālo tīklu datu, vākšana⁸¹. Pretkorupcijas vienībai pašlaik nav piekļuves rīkam, kas nodrošinātu šo datu efektīvu un rezultatīvu pārbaudīšanu. Tā rezultātā elektronisko

⁷⁸ *An Garda Síochána* 2021. gadam ir piešķīrusi 1,952 miljardu EUR lielu budžetu. Šis finansējuma līmenis ļauj pastāvīgi pieņemt darbā *Garda* locekļus un darbiniekus. Rezultātā *Garda* tagad strādā vairāk nekā 14 600 *Garda* locekļu un 3000 *Garda* darbinieku visā valstī. 2021. gada budžets paredz pieņemt darbā līdz 620 jaunu *Garda* locekļu un papildus arī 500 *Garda* darbinieku.

⁷⁹ Piemēram, Noziedzīgi iegūto līdzekļu birojs, *Garda* Valsts kibernetiskās noziedzības apkarošanas birojs, *Garda* Valsts kriminālizmeklēšanas birojs un *Garda* Valsts narkotiku un organizētās noziedzības apkarošanas birojs. Pretkorupcijas vienībai piesaistītie detektīvi ir *Garda Síochána* locekļi.

⁸⁰ Tieslietu departaments (2020), Pārskata grupas ziņojums par struktūrām un stratēģijām, kuras izmanto ekonomisko noziegumu un korupcijas novēršanai, izmeklēšanai un padarīšanai par sodāmu rīcību.

⁸¹ Rakstveida informācija, kuru *Garda* Valsts ekonomiskās noziedzības apkarošanas birojs ir saņēmis Īrijas apmeklējuma laikā.

datu pārbaude prasa ievērojamu izmeklēšanas resursu apjomu un būtiski aizkavē izmeklēšanas procesus.

Ir ieviesti pasākumi korupcijas novēršanai un integritātes pasākumu veicināšanai, tomēr joprojām ir problemātiski nodrošināt noteikumu izpildi. Vispārīgie noteikumi un procedūras attiecībā uz aktīvu atklāšanu ir izklāstīti Ētikas likumos⁸². Parlamenta abu palātu locekļiem, ģenerālprokuroram un publisku iestāžu augstākā līmeņa amatos ieceltajiem ir jāatklāj intereses un jāiesniedz atbilstības pierādījumi Komisijai amatpersonu pienākumu standartu jautājumos (*SIPO*). *SIPO* turpina pārraudzīt tiesību aktu īstenošanu, bet ir ziņots par problēmām⁸³, jo publiskojamās intereses neietver saistības (hipotēkas, aizdevumus utt.), un publiskošana attiecas tikai uz parlamenta locekļiem. *SIPO* nav uzdevuma izmeklēt amata ieņēmēja vai civildienesta ierēdņa darbības, ja darbības tiek veiktas pēc amata atstāšanas.

Joprojām pastāv daži trūkumi attiecībā uz spēju īstenot noteikumus par lobēšanu un “virpuļdurvju efektu”. 2015. gada Likums par lobēšanas reglamentēšanu iedibināja prasību reģistrēt lobētājus. 2020. gada februārī tika publicēts 2015. gada Likuma par lobēšanas reglamentēšanu Otrais obligātais pārskats⁸⁴. Reģistru, kas ir tīmekļa sistēma⁸⁵, pārzina *SIPO*. Šobrīd reģistrā ir reģistrētas vairāk nekā 2100 organizācijas un personas. *SIPO* ir likumā noteiktas izpildes pilnvaras, tostarp spēja veikt izmeklēšanas, ja tā uzskata, ka persona var būt izdarījusi pārkāpumu. Turklāt tai ir pilnvaras celt prasību un veikt kriminālvajāšanu par konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp gadījumos, kad lobēšanu veicošā persona nav reģistrēta⁸⁶. Likums paredz arī vienu gadu ilgu pēcnodarbinātības “atdzišanas” periodu, kura laikā noteiktas valsts amatpersonas nevar uzņemties specifiskas lobēšanas darbības. Papildus tam, kas noteikts likumā, uz pēcnodarbinātības ierobežojumiem atsaucies ir arī Amatpersonu rīcības kodeksā un Civildienesta standartu un uzvedības kodeksā. Strādājot ar ierobežotiem resursiem (kuros tā dalās ar Ombuda biroju), *SIPO* nespēj proaktīvi nodrošināt atbilstību rīcības kodeksiem. Attiecībā uz “virpuļdurvju efektu” pēcnodarbinātības ierobežojumi ir iekļauti 2015. gada Likumā par lobēšanas reglamentēšanu, Amatpersonu rīcības kodeksā un Civildienesta standartu un uzvedības kodeksā. Tomēr *SIPO* trūkst neatbilstību uzraudzīšanai nepieciešamās pilnvaras.

Joprojām nav saskaņotu noteikumu interešu konflikta gadījumiem. Valdība patlaban pārskata ētikas tiesību aktus, jo līdz ar iepriekšējā parlamenta atlaišanu spēku zaudēja 2015. gada Likumprojekts par standartiem publiskajā sektorā⁸⁷, kas būtu uzlabojis pašreizējo regulējumu interešu konfliktu noteikšanai, atklāšanai un pārvaldībai un mazinātu korupcijas riskus⁸⁸. Korupcijas novēršana un integritātes pasākumu veicināšana ir iekļautas valdības 2020. gada programmas prioritāšu klāstā. Pretkorupcijas starpvalstu grupa (*GRECO*) šajā saistībā ir norādījusi, ka vienota un konsolidēta tiesiskā regulējuma izveidi parlamenta

⁸² 1995. gada Likums par amatpersonu ētiku un 2001. gada Likums par civildienesta standartiem abi kopā uzskatāmi par Ētikas likumiem. Par šiem likumiem ir atbildīgs valsts izdevumu un reformu ministrs.

⁸³ Informācija saņemta Īrijas apmeklējuma laikā.

⁸⁴ Pārskatā ir iekļauti vairāki ieteicami turpmāki pasākumi, kurus būtu jāapsver Standartu komisijai, lielākā daļa no tiem ir saistīta ar lūgumiem nodrošināt lielāku skaidrību, norādījumus un izglītību. Valsts izdevumu un reformu departaments (2020), 2015. gada Likuma par lobēšanas reglamentēšanu Otrais obligātais pārskats. 2015. gada likuma Trešā obligātā pārskata sagatavošana ir jāsāk līdz 2022. gada 1. septembrim.

⁸⁵ Sk. www.lobbying.ie.

⁸⁶ Valsts izdevumu un reformu departaments (2020), 2015. gada Likuma par lobēšanas reglamentēšanu Otrais obligātais pārskats.

⁸⁷ 2015. gada Likumprojekts par standartiem publiskajā sektorā.

⁸⁸ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 10. lpp.

locekļu ētiskas rīcības jomā un aktīvu deklarācijas režīma uzlabojumu ieviešanu ir ietekmējis tas, ka 2015. gada likumprojekts ir zaudējis spēku⁸⁹.

Attiecībā uz pasākumiem Covid-19 pandēmijas novēršanai un tās ietekmes mazināšanai šķiet, ka publisko iepirkumu joma ir pakļauta augstiem kukuļošanas un korupcijas riskiem. Pašlaik četras no Pretkorupcijas vienības īstenotajām izmeklēšanām ir saistītas ar iepirkumu, un trīs citos gadījumos ir sniegta palīdzība. *GNECB* īstenoja arī “Krāpšanas apzināšanās nedēļu”, kuras laikā medijos tika regulāri pievērsta uzmanība krāpšanas novēršanai. Ar Covid-19 iepirkumiem saistītā krāpšana bija viens no šīs kampaņas tematiem.

III. MEDIJU PLURĀLISMS UN MEDIJU BRĪVĪBA

Īrijā vārda brīvību aizsargā Konstitūcija, kurā noteikts, ka valstij ir jāgarantē pamattiesību aizsardzība, tostarp vārda brīvība un preses brīvība⁹⁰. Ir paredzams, ka mediju likuma būtiska pārskatīšana tiks pabeigta 2021. gadā, saistībā ar pārskatītās Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas transponēšanu⁹¹.

Tiek pārskatīts neatkarīga mediju regulatora tiesiskais regulējums. Jaunais tiesiskais regulējums, kas tiks izveidots ar gaidāmo likumprojektu par tiešsaistes drošību un mediju regulējumu⁹², paredz Apraides organizācijas (*Broadcasting Authority of Ireland — BAI*) darbības izbeigšanu un visu tās funkciju nodošanu jaunajai Mediju komisijai. Mediju komisijai tiks piešķirtas arī jaunas atbilstības noteikšanas un sankciju pilnvaras, tostarp pilnvaras pieprasīt administratīvu finansiālu sankciju piemērošanu jaunā tiešsaistes pakalpojumu regulējuma pārraudzīšanas ietvaros. Mediju komisijas sastāvā būs ne vairāk kā seši komisāri, kurus amatā iecels, pamatojoties uz atklātu konkursu, ko īsteno Valsts amatpersonu iecelšanas dienests. Šobrīd *BAI* ir deviņi locekļi, no kuriem piecus iecel valdība, pamatojoties uz tūrisma, kultūras, mākslas, *Gaeltacht*, sporta un mediju ministra nomināciju⁹³. Jauno komisiju vadīs izpildpriekšsēdētājs, kuram ir vadītāja funkcijas. Likumprojekta vispārīgajā shēmā ir ierosināts atbalstīt jaunās Mediju komisijas regulatīvās darbības, ieviešot nozares nodevas, līdzīgi kā pašlaik spēkā esošā *BAI* finansēšanas shēmā⁹⁴. Vispārīgajā shēmā ir apstiprināts, ka komisija tās funkciju izpildē ir neatkarīga. Ir paredzams, ka jaunais tiesiskais regulējums tiks pieņemts līdz 2021. gada beigām. Tāpat kā 2020. gadā, arī 2021. gadā mediju plurālisma uzraudzības instrumenta (*Media Pluralism Monitor — MPM*⁹⁵) ietvaros tika novērtēts, ka Īrijas mediju regulatora neatkarībai un efektivitātei pastāvošo risku līmenis ir zems, un tika uzsvērts, ka pastāvošās tiesiskās garantijas efektīvi sašaurina iespējamo ārējo iejaukšanos.

⁸⁹ *GRECO* ceturtnā novērtēšanas kārtā. Otrās pagaidu atbilstības ziņojums, 9. lpp.

⁹⁰ Īrijas Konstitūcija, 40. pants.

⁹¹ Direktīva 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) mainīgu tirgus realitāšu skatījumā. Īrija 2021. gadā Pasaules preses brīvības indeksā ierindojās 12. vietā (7. vieta starp ES dalībvalstīm) — vienu vietu augstāk nekā 2020. gadā, kad tā ieņēma 13. vietu. Reportieri bez robežām (*Reporters without borders*), Īrija.

⁹² Tiešsaistes drošības un mediju noteikumu likumprojekta mērķis būs transponēt Īrijas tiesiskajā regulējumā pārskatīto Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu.

⁹³ Pašreizējo *BAI* personālu un funkcijas pārraudzīs apraides komisārs.

⁹⁴ Lai atbalstītu ziņas nodrošinošo mediju jomu Covid-19 pandēmijas laikā, komunikācijas, klimata pasākumu un vides ministrs pieprasīja *BAI* apsvērt iespēju atcelt nodevu neatkarīgām radiostacijām 2020. gada pirmajiem sešiem mēnešiem. Saskaņā ar 2019. gada pārskatu *BAI* pieņēma šo prasību, īstenojot vairākas naudas plūsmas pārvaldības darbības un budžeta stratēģijas.

⁹⁵ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, valsts ziņojums par Īriju, 10. lpp.

Ziņas nodrošinošo mediju jomā Īrijai ir labi izstrādāta pašregulējošu struktūru sistēma. Sistēmas pamatā ir Īrijas Preses padomes (*Press Council of Ireland — PCI*)⁹⁶ un Preses ombuda biroja (*Office of the Press Ombudsman — PO*) darbības un tā aptver laikrakstus (drukātos un tiešsaistes), žurnālus un tikai tiešsaistē pieejamos ziņu izdevumus, kas ir Preses padomes locekļi. Saskaņā ar 2020. gada pārskatu pagājušajā gadā *PCI* tika iesniegtas 346 sūdzības un 25 sūdzības analizēja *PO*⁹⁷. Salīdzinājumā ar 2019. gadā iesniegtajām 252 sūdzībām ir vērojams pieaugums⁹⁸. 2021. gadā *PO* jau ir izskatījis desmit lietas⁹⁹.

Atklātas un plurālistiskas apraides pakalpojumu nodrošināšanai Īrijā ir ieviesti dažādi pasākumi¹⁰⁰. Meklēšanas funkciju nodrošinoša datubāze¹⁰¹, kas aptver īpašumtiesību informāciju par īru īpašumā esošiem mediju uzņēmumiem, tika izveidota 2020. gada 11. novembrī. Ik pēc sešiem mēnešiem tā tiks atjaunināta. Saskaņā ar 2014. gada Konkurences un patērētāju aizsardzības likumu tūrisma, kultūras, mākslas, *Gaeltacht*, sporta un mediju ministrs ir kompetents novērtēt īpašumtiesību darījumu (apvienošanās) ietekmi uz mediju plurālismu Īrijā¹⁰². Turklāt ik pēc trim gadiem *BAI* ir jāveic pārskats par mediju uzņēmumu īpašumtiesībām Īrijā, īpašu uzmanību pievēršot izmaiņām īpašumtiesībās un to ietekmei uz mediju plurālismu. Pirmie divi pārskati tika izstrādāti 2015. gadā un 2018. gadā. Gatavojoties gaidāmajai pārskatīšanai, kas plānota 2021. gadā¹⁰³, *BAI* ieinteresētajām personām organizēja sabiedrisko apspriešanu, kas ilga līdz 2021. gada 30. aprīlim. Šie pārredzamības pasākumi¹⁰⁴ ir svarīgi, ņemot vērā augsto koncentrācijas līmeni Īrijas mediju nozarē, jo īpaši vietējā līmenī¹⁰⁵. 2021. gada *MPM* norāda uz tādu datu trūkumu, kas ļautu novērtētu ziņas nodrošinošo mediju koncentrāciju¹⁰⁶.

Valdība sāka atsevišķus pasākumus Covid-19 pandēmijas ietekmes mazināšanai. Kā ziņo “Reportieri bez robežām”, daudzi reģionālie mediji 2020. gadā atradās uz finanšu

⁹⁶ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 12. lpp.

⁹⁷ Preses padomes 2020. gada pārskats.

⁹⁸ Turpat.

⁹⁹ Īrijas Preses padome, Preses ombuda lēmumi.

¹⁰⁰ Kā noteikts 2009. gada Apraides likuma 25. nodaļā. Ir paredzams, ka šis princips tiks apstiprināts gaidāmajā Tiešsaistes drošības un mediju noteikumu likumprojektā – 10. iedaļa.

¹⁰¹ Datubāzi izstrādāja un uztur *DCU* Komunikācijas skolas darbinieki. Projekts ir *BAI* iniciatīva, kas ir saistīta ar tās normatīvo prasību veikt pētījumus par mediju daudzveidību Īrijā. Datubāze ir pieejama šeit: mediaownership.ie.

¹⁰² Laikposmā no 2018. līdz 2020. gadam tika apstiprinātas visas ierosinātās mediju apvienošanās. Sk. gov.ie — [Mediju apvienošanās \(www.gov.ie\)](http://www.gov.ie).

Saskaņā ar 2014. gada Konkurences un patērētāju aizsardzības likumu šādā ziņojumā būtu jāapraksta īpašumtiesību un kontroles pasākumi uzņēmumiem, kas Īrijā nodarbojas ar mediju uzņēmējdarbību, jāapraksta izmaiņas šādu uzņēmumu īpašumtiesībās un kontroles kārtībā iepriekšējos trīs gados, kā arī jāanalizē šādu izmaiņu ietekme uz mediju daudzveidību Īrijā.

¹⁰⁴ Kā ziņots pētījumā par jauno noteikumu ieviešanu pārskatītajā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā Īrijā, attiecīgās iestādes — Komunikāciju departaments (*BAI*) vai Konkurences komisija — publiski ziņo par lēmumiem par mediju apvienošanu un visiem citiem lēmumiem par mediju īpašumtiesībām un par tām ziņo valsts un reģionālajos medijos.

¹⁰⁵ Saskaņā ar organizācijas “Reportieri bez robežām — Īrija” “neatkarīgi ziņu plašsaziņas līdzekļi un mediji (*Independent News and Media — INM*) kontrolēja lielu daļu no ikdienas un svētdienas laikrakstu tirgus, bet apraidē turpināja dominēt valstij daļēji piederošs uzņēmums *RTE*, kas pats saskaras ar pieaugošu finansiālo slogu, kurš apdraud tā nepārtrauktu stabilitāti”.

¹⁰⁶ Šķiet, ka problēma ir datu trūkums par ieņēmumiem un auditorijas koncentrēšanos visos mediju tirgos. Sk. Mediju plurālisma uzraudzības instruments, valsts ziņojums par Īriju, 11. lpp.

sabrukuma robežas¹⁰⁷. Covid-19 pandēmijas dēļ arī vairākas drukātās bezmaksas avīzes pārtrauca savu darbību, un tikai ar Covid-19 pasākumiem saistītu valsts apmaksāto reklāmu apjoma palielinājums deva vairākām radiostacijām iespēju nepārtraukt savu darbību¹⁰⁸. Arī Valsts pandēmijas bezdarba maksājumu shēma bija pieejama visiem darbiniekiem, tostarp žurnālistiem, un šis apstāklis palīdzēja mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomisko ietekmi uz žurnālistiem. Ārštata darbinieki kā pašnodarbināti darbinieki arī varēja gūt noteiktu finansiālu atbalstu¹⁰⁹.

Valdība apsver mediju nozares nākotni. Īrijas valdība nolēma sākt diskusiju par iespējamajiem ilgtermiņa pasākumiem mediju nozares atbalstam, 2020. gada oktobrī izveidojot neatkarīgu Mediju nākotnes komisiju¹¹⁰. Komisijas apsvērumos īpaša uzmanība pievērsta problēmām, ar kurām saskaras visi mediju tirgus dalībnieki attiecībā uz ieņēmumu plūsmu izmaiņām, auditorijas uzvedību un jauniem tehniskiem modeļiem mediju lietojumā. Laikā no 2020. gada 12. decembra līdz 2021. gada 8. janvārim šī komisija organizēja sabiedrisko apspriešanu, kuras rezultātā tika iesniegti vairāk nekā 800 rakstveida iesniegumi no ieinteresēto personu grupām un plašas sabiedrības. Komisija pašlaik iesaistās vairākos tematiskos dialogos, lai līdz 2021. gada vasarai sagatavotu ziņojumu un ieteikumus.

Turpinās diskusijas par žurnālistu aizsardzības regulējuma grozīšanu. Pēc paziņojuma par plāniem pārskatīt 2009. gada Likumu par neslavas celšanu¹¹¹ Īrijas valdība pabeidz tā obligāto pārskatīšanu. Iepazīstināšana ar jaunu Neslavas celšanas novēršanas shēmu varētu notikt līdz 2021. gada beigām. Kā uzsvēra ieinteresētās personas¹¹², pašreizējais režīms ļauj noteikt nesamērīgi lielu zaudējumu summu par goda un cieņas aizskaršanu, kas var negatīvi ietekmēt žurnālistu brīvību. Pēdējā apspriešanās par Īrijas Likuma par neslavas celšanu pārskatīšanu notika 2016. gada beigās, un tās rezultātā nekādas izmaiņas tiesību aktos netika ieviestas. 2020. gadā Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma reģistrēja vienu brīdinājumu par Īriju. Tas bija pirmais ziņojums par Īriju kopš 2015. gada¹¹³. Ziņojums attiecās uz prasību, kuru cēlis politiskais aktīvistis, kas tika minēts laikraksta *Dublin Inquirer* preses pārskatā. Prasība bija saistīta ar iespējamu nolaidību laikraksta žurnālistu rīcībā. Kopš 2021. gada brīdinājumi nav reģistrēti. Attiecībā uz žurnālistu digitālo drošību 2021. gadā *MPM* ir atkārtoti uzsvēris no Datu saglabāšanas likuma izrietošos juridiskos riskus, jo īpaši saistībā ar žurnālistu avotu aizsardzībai paredzēto drošības pasākumu trūkumu¹¹⁴. Lai gan Īrijas valdība 2020. gadā paziņoja par savu nodomu pārskatīt Komunikāciju likumu, tas nav pašreizējo prioritāšu vidū¹¹⁵.

¹⁰⁷ “Reportieri bez robežām – Īrija”: “Neatkarīgi ziņu plašsaziņas līdzekļi un mediji (*INM*) kontrolēja lielu daļu no ikdienas un svētdienas laikrakstu tirgus, bet apraidē turpināja dominēt valstij daļēji piederošs uzņēmums *RTE*, kas pats saskaras ar pieaugošu finansiālo slogu, kurš apdraud tā nepārtrauktu stabilitāti.”

¹⁰⁸ 2021. gada mediju pluralisma uzraudzības instruments, valsts ziņojums par Īriju, 8. lpp.

¹⁰⁹ Eiropas Žurnālistu federācija (2020), Covid-19: Kādu finansiālu atbalstu mediji un žurnālisti ir saņēmuši Eiropā?

¹¹⁰ Komisijas sastāvā ir 10 locekļi, kurus izraugās, pamatojoties uz viņu zināšanām un pieredzi mediju jomā.

¹¹¹ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valsts sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 13. lpp.

¹¹² Reportieri bez robežām.

¹¹³ Īrijas iestādes uz šo ziņojumu nav reaģējušas.

¹¹⁴ 2017. gada Mureja ziņojumā ir novērtēts, ka likumā noteiktais datu saglabāšanas režīms pietiekami neaizsargā žurnālistu informācijas avotu aizsardzības principu.

¹¹⁵ Rudens likumdošanas programma.

IV. CITI INSTITUCIONĀLI JAUTĀJUMI SAISTĪBĀ AR LĪDZSVARA UN ATSVARA SISTĒMU

Īrijā ir divpalātu parlamentārā sistēma: Īrijas parlaments (*Houses of the Oireachtas*) sastāv no apakšpalātas (*Dáil Éireann*) un augšpalātas (*Seanad Éireann*). Valdības ministriem un parlamenta locekļiem ir likumdošanas iniciatīvas tiesības. Konstitucionālo pārskatīšanu veic Augstā tiesa ar apelācijas tiesībām Apelācijas tiesā vai Augstākajā tiesā. Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (*IHREC*) ir Īrijas valsts iestāde cilvēktiesību un līdztiesības jomā.

Cīņai pret Covid-19 pandēmiju ir izmantota parastā likumdošanas procedūra, bet ir izvirzīti vairāki jautājumi par parlamenta veikto ārkārtas pasākumu pārraudzību. Īrijas pasākumi saistībā ar Covid-19 pandēmiju ir tikuši pieņemti, joprojām pamatojoties uz parasto likumdošanas procedūru¹¹⁶, un lielā mērā īstenoti ar tiesību aktiem, kurus parakstījis veselības ministrs, kā to nosaka primārie tiesību akti¹¹⁷. Saskaņā ar turpināmības klauzulām tika paredzēts, ka attiecīgās šajos tiesību aktos noteiktās pilnvaras būs spēkā līdz 2020. gada 9. novembrim, ja vien tās netiks paplašinātas. 2020. gada oktobrī tika iesniegta iniciatīva pagarināt pilnvaru termiņu līdz 2021. gada 9. jūnijam, un pret to iebilda vairāki parlamenta deputāti, ierosinot īsākus pagarinājumus. Tika kritizēta situācija, ka debatēm par šo priekšlikumu tika atvēlēts maz laika¹¹⁸. *IHREC* ziņojumā¹¹⁹ ir ieteikts īstenot īsākus pagarinājumus un noteikt tiesību aktos jebkādu pagarinājuma maksimālo ilgumu un vienlaikus paustas citas bažas¹²⁰. Šīs bažas ir atbalsojušās arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju vēstījumos¹²¹. Saistībā ar janvārī notikušajām vispārējām vēlēšanām un valdības iecelšanas aizkavēšanos laikā no 2020. gada janvāra līdz oktobrim netika rīkotas parastās komitejas sanāksmes, savukārt īpašā Covid-19 reaģēšanas komiteja darbojās no 2020. gada 6. maija līdz 2020. gada 30. septembrim. 2021. gada jūnijā tika pagarināta spēkā esība četros primāros tiesību aktos ietvertajām turpināmības klauzulām, kas bija paredzētas Covid-19 jautājumu risināšanai¹²². Tādējādi pasākumu īstenošana turpināsies līdz 2021. gada 9. novembrim, un to ar abu palātu rezolūciju var pagarināt vēl uz vienu laikposmu, kura ilgums ir trīs mēneši.

Kopš pandēmijas sākuma likumdošanas procesu raksturo saīsinātas diskusijas parlamentā. Bieži ir izmantoti procesuālie instrumenti, lai saīsinātu parlamenta debates un nodrošinātu ātru izskatīšanu parlamentā, galvenokārt saistībā ar tiesību aktiem, kas attiecas uz

¹¹⁶ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 14. lpp. Parastā likumdošanas procedūra paredz obligāto uzraudzību, kas pieejama Īrijas parlamentam (*Oireachtas*).

¹¹⁷ Pandēmijas sākumā – martā – Īrijas parlaments (*Oireachtas*) pieņēma 2020. gada Veselības likumu (Saglabāšana un aizsardzība, un citi ārkārtas pasākumi sabiedrības interesēs). Papildu izpildes pasākumi tika atļauti 2020. gada (septembris) Krimināltiesību likumā (izpildes pilnvaras) (Covid-19) un 2020. gada (oktobris) Veselības likumā (grozījumi). Turklāt martā Īrijas parlaments (*Oireachtas*) pieņēma 2020. gada Likumu par ārkārtas pasākumiem sabiedrības interesēs (Covid-19), kas paredzēja plašas likumā noteiktas pilnvaras risināt jautājumus saistībā ar pandēmijas smago ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī mainīja aizturēšanas atļaujas piešķiršanas procedūras saskaņā ar 2001. gada Likumu par garīgo veselību.

¹¹⁸ Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (2021), Īrijas ārkārtas pilnvaras Covid-19 pandēmijas laikā, 27. lpp.

¹¹⁹ Turpat.

¹²⁰ *IHREC* ziņojumā ir arī kritizēta veselības ministra pieņemto sekundāro tiesību aktu ierobežotā parlamentārā uzraudzība, jo pirms to pieņemšanas nav notikusi nedz iepriekšēja apspriešanās ar kādu palātas komiteju, nedz kāda no tām ir veikusi minēto tiesību aktu pārbaudi, turklāt arī *ex-post* pārbaude ir ļoti ierobežota. Citas bažas ir saistītas ar izplūdušu robežu starp tiesību aktos noteiktām prasībām un veselības aizsardzības pamatnostādņēm, noteikumu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku un noteikumu tūlītēju nepublicēšanu.

¹²¹ Īrijas Pilsonisko brīvību padomes sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 12. lpp.

¹²² 2021. gada Veselības un krimināltiesību likums (Covid-19) (grozījums).

Covid-19. Tas ietvēra atteikšanos no prasības rūpīgi pārbaudīt tiesību aktu projekta tekstu pirms tā publicēšanas (“pirmslikumdošanas pārbaude”)¹²³, tā saukto “priekšlikumu bez apspriešanas” izmantošanu, lai saīsinātu debatēm atvēlēto laiku, un agrīnas parakstīšanas priekšlikumus, kuru mērķis bija nodrošināt, ka prezidents ātri izskata parlamenta iesniegtu likumprojektu. 2020. gadā kā “priekšlikumi bez apspriešanas” tika sagatavoti 30 no 32 iesniegtajiem likumprojektiem¹²⁴ un 19 “priekšlikumi bez apspriešanas” tika izmantoti, lai saīsinātu debates par 17 dažādiem tiesību aktu projektiem. 2020. gadā vienošanās par agrīnas parakstīšanas priekšlikumiem¹²⁵ tika panākta 18 reizes, ļaujot prezidentam izskatīt likumprojektu piecu dienu laikā. Jaunu komiteju izveides posmā no 2020. gada septembra pēc abu palātu vēlēšanām tika nolemts atcelt prasību veikt rūpīgu pirmslikumdošanas pārbaudi attiecībā uz 17 pieņemtajiem likumprojektiem. 2020. gadā izskatīšanu komitejā Pilnās apakšpalātas komiteja uzņēmas attiecībā uz 26 tiesību aktiem. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas pauda bažas par īso konsultācijām atvēlēto laiku¹²⁶.

Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisijas akreditācija tiks pārskatīta 2021. gadā. 2015. gada novembrī to ar “A” kategorijas akreditācijas statusu atkārtoti akreditēja Valsts cilvēktiesību iestāžu globālā alianse (*GANHRI*)¹²⁷. 2021. gada februārī *IHREC* publicēja ziņojumu par Īrijas ārkārtas pilnvarām Covid-19 pandēmijas laikā¹²⁸. Ziņojumā ir secināts, ka galvenie pasākumi, kas līdz šim ieviesti pandēmijas kontrolei (galvenokārt ar pārvietošanos un pulcēšanos mājās saistīti ierobežojumi, pienākums valkāt mutes un deguna aizsegus), ir pamatoti ar valsts pienākumu aizsargāt sabiedrības veselību¹²⁹. Ziņojumā ir arī izklāstīti vairāki secinājumi, piemēram, ieteikums, ka Īrijas valdībai juridiski saistoši pasākumi vienmēr būtu jānošķir no padomiem, kas ir saistīti ar sabiedrības veselību, vai arī uz visiem pasākumiem, kas pieņemti kā daļa no reakcijas uz Covid-19 pandēmiju, būtu jāattiecinā turpināmības klauzulas.

Īrijā ir aktīva un daudzveidīga pilsoniskā sabiedrība, taču zināmas bažas joprojām rada finansējuma ierobežojumi¹³⁰. Papildus 45 miljoniem EUR Covid-19 stabilitātes fondā, ko valdība izveidoja 2020. gadā, lai nodrošinātu skaidras naudas iepludināšanu kopienu un brīvprātīgajām organizācijām, labdarības organizācijām un sociālajiem uzņēmumiem, kas

¹²³ Saskaņā ar *Dáil* pastāvīgo rīkojumu 173 (1) Uzņēmējdarbības komiteja, ko veido valdības pārstāvji un visas opozīcijas partijas, var atcelt prasību veikt iepriekšēju likumdošanas pārbaudi, pamatojoties uz valdības locekļa pieprasījumu.

¹²⁴ No 32 likumprojektiem 15 likumprojekti bija vērsti uz dažādu ar Covid-19 pandēmiju saistītu noteikumu un pasākumu ieviešanu.

¹²⁵ “*Agrīnas parakstīšanas priekšlikums*” — Konstitūcijas 25. panta 2. punkta 1. apakšpunkts noteic, ka tad, ja likumprojekts abās palātās ir izskatīts visos posmos, to nosūta *Taoiseach*, kas to iesniedz prezidentam. Pēc tam prezidents izvērtē likumprojektu, un prezidentam likumprojekts ir jāparaksta ne agrāk kā piektajā dienā un ne vēlāk kā septītajā dienā pēc tam, kad tas viņam ir iesniegts. Tā paša Konstitūcijas panta 2. apakšiedaļā ir paredzēts, ka “pēc valdības pieprasījuma, iepriekš saņemot *Seanad Éireann* piekrišanu, prezidents var parakstīt” likumprojektu agrāk nekā piektajā dienā. Tas tiek darīts, iesniedzot priekšlikumu *Seanad* (iesniedz pēc tam, kad *Seanad* ir pabeidzis likumprojekta izskatīšanu) un lūdzot *Seanad* vienoties ar valdību pieprasīt prezidentam parakstīt likumprojektu agrāk nekā pēc piecām dienām.

¹²⁶ *ENNHRI* sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 217. lpp., un Īrijas apmeklējuma laikā saņemtā informācija.

¹²⁷ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 15. lpp.

¹²⁸ Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (2021), Īrijas ārkārtas pilnvaras Covid-19 pandēmijas laikā.

¹²⁹ *IHREC* ziņojums neietver pasākumu, kuru Īrijas valdība 2021. gada pavasarī ieviesa, nosakot obligātu viesnīcu karantīnas sistēmu ceļotājiem, kas Īrijā ierodas no vairākām izraudzītām valstīm. Sistēma ir kritizēta; skatīt, piemēram, *ICCL 2021*, *ICCL* aicina izbeigt obligāto karantīnu, ja netiek risināti tiesību jautājumi, 2021. gada 19. aprīlis.

¹³⁰ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 15. lpp.

sniedz kritiski svarīgus pirmās līnijas pakalpojumus¹³¹, 2021. gadam ir piešķirti papildu 10 miljoni EUR. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas turpināja paust bažas¹³² par to, kāda ietekme būs Vēlēšanu likumā noteiktajiem aizliegumiem ziedot noteiktu limitu¹³³ pārsniedzošas summas “politiskiem mērķiem”, kā arī ārpus Īrijas dzīvojošiem nepilsoņiem noteikto aizliegumu ziedot¹³⁴. Komisija amatpersonu pienākumu standartu jautājumos, kas ir atbildīga par likuma īstenošanas pārzināšanu, ir aicinājusi veikt arī visaptverošu Vēlēšanu likuma pārskatīšanu¹³⁵. Nesen tika publicēta Vēlēšanu reformas Vispārīgā shēma, kuras mērķis ir izveidot neatkarīgu, likumā noteiktu Vēlēšanu komisiju. Valdība ir nodomājusi, ka Vēlēšanu komisija veiks visaptverošu Vēlēšanu likuma (1997) pārskatīšanu, tostarp pievērsoties pilsoniskās sabiedrības organizāciju paustajām bažām¹³⁶.

¹³¹ Fonds koncentrējas uz organizācijām, kas sniedz atbalstu un pakalpojumus šādos sektoros: veselība un sociālā aprūpe (tostarp atkarības, invaliditāte un garīgā veselība), bērnu un ģimenes pakalpojumi (tostarp konsultācijas/terapija), vardarbība ģimenē / seksuālā vardarbība / ar dzimumu saistīta vardarbība; mājoklis/bezpajumtniecība, kopienas pakalpojumi (piemēram, ēdienu piegādes / iedraudzēšanās pakalpojumi / atbalsts veciem cilvēkiem / neaizsargātu cilvēku atbalsta grupas utt.) un kopienas izglītības nozare.

¹³² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Īrijā, 15. lpp. Skatīt arī ANO īpašā referenta mierīgas pulcēšanās un biedrošanās tiesību jautājumos un ANO īpašā referenta cilvēktiesību aizstāvju jautājumos 2020. gada 10. decembra paziņojumu.

¹³³ Saskaņā ar 1997. gada Vēlēšanu likumu trešās personas no viena ziedotāja katrā kalendāra gadā var saņemt ziedojumus, kur kopsumma nepārsniedz 2500 EUR.

¹³⁴ Saskaņā ar *SIPO* attiecīgā tiesību akta interpretāciju tas attiecas arī uz noteiktām darbībām, ko veic pilsoniskās sabiedrības organizācijas, piemēram, atbalsta pasākumiem arī ārpus vēlēšanu periodiem.

¹³⁵ *SIPO* (2020), 2019. gada ziņojums, 27. un 28. lpp.

¹³⁶ 2020. gada Vēlēšanu reformas likumprojekta Vispārīgā shēma.

I pielikums: Informācijas avotu saraksts alfabētiskā secībā*

* *Saraksts ar informāciju, kas saņemta saistībā ar 2021. gada ziņojuma par tiesiskumu apspriešanu, ir pieejams vietnē <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.*

Īrijas Advokātu biedrība, (2021), Tieslietu departamentam sniegtā informācija par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu — 2020. gads) (<https://www.lawlibrary.ie/media/lawlibrary/media/Secure/Submission-to-DOJ-with-Appendix.pdf>).

Īrijas apraides organizācija (2019), *Komunikācijas departamentam sniegtā informācija, Klimata pasākumu un vides jautājumu sabiedriskā apspriešana par Kaitīga satura reglamentēšanu tiešsaistes platformās un pārskatītās Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas īstenošanu* (<https://www.bai.ie/en/bai-publishes-submission-on-regulation-of-harmful-online-content-implementation-of-new-audiovisual-media-services-directive/>).

Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 19. novembra spriedums lietā A. K. un citi pret *Sąd Najwyższy*, C. P. pret *Sąd Najwyższy* un D. O. pret *Sąd Najwyższy*, apvienotās lietas C-585/18, C-624/18 un C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

Īrijas Advokātu biedrība (2021), *Īrijas Advokātu biedrības sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu*.

Īrijas Advokātu biedrība (2021), *Tieslietu departamentam sniegtā informācija par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu — 2020. gads* (<https://www.lawlibrary.ie/News/reports-and-submissions.aspx>).

Eiropas Padome: Ministru komiteja (2010), *Ieteikums CM/Rec(2010)12, kuru Ministru komiteja sniedza dalībvalstīm jautājumā par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un pienākumiem* (<https://www.coe.int/en/web/cdcj/judicial-independence-and-impartiality>).

Eiropas Padome: Venēcijas Komisija (2010), *Ziņojums par tiesu sistēmas neatkarību, I daļa: 82. plenārsesijā Venēcijas komisijas pieņemtā tiesnešu neatkarība* (CDL-AD(2010)004-e).

Eiropas Padome: Venēcijas komisija (2020), *Malta, Priekšlikums par ierosinātajām izmaiņām tiesību aktos* (CDL-AD(2020)006).

Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 20. aprīļa spriedums lietā *Repubblika* pret *Il-Prim Ministru* C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

Tieslietu departaments (2020a), *Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgās shēmas projekts* (2020) (http://www.justice.ie/en/JELR/Pages/General_Scheme_of_the_Judicial_Appointments_Commission_Bill_2020).

Tieslietu departaments (2020b), *Pārskata grupas ziņojums par civilās tiesvedības pārvaldību – ziņojums. Priekšsēdētājs: Godājamais tiesnesis Pīters Kellijs, bijušais Augstās tiesas priekšsēdētājs* (http://www.justice.ie/en/JELR/Pages/Review_of_the_Administration_of_Civil_Justice_-_Review_Group_Report).

Tieslietu departaments (2020), *Pārskata grupas ziņojums par struktūrām un stratēģijām, kuras izmanto ekonomisko noziegumu un korupcijas novēršanai, izmeklēšanai un padarīšanai par sodāmu rīcību* (<https://www.gov.ie/en/publication/be30e-review-group-report-on-structures-and-strategies-to-prevent-investigate-and-penalise-economic-crime-and-corruption/>).

Tieslietu departaments (2021a), *2021. gada tieslietu plāns* (http://www.justice.ie/en/JELR/Department_of_Justice_Action_Plan_2021.pdf/Files/Department_of_Justice_Action_Plan_2021.pdf).

Tieslietu departaments (2021b), *Hamiltona pārskata grupas īstenošanas plāns* (<https://www.gov.ie/en/publication/d03ff-hamilton-review-group-implementation-plan/>).

Valsts izdevumu un reformu departaments (2020), *2015. gada Likuma par lobēšanas reglamentēšanu Otrais obligātais pārskats* (<https://www.gov.ie/en/publication/7ef279-second-statutory-review-of-the-regulation-of-lobbying-act-2015/>).

Taoiseach departaments (2020) Taoiseach departaments(2021). *Valdības programma: Mūsu kopīgā nākotne* (<https://www.gov.ie/en/publication/7e05d-programme-for-government-our-shared-future/>).

Direktīva 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) mainīgu tirgus realitāšu skatījumā.

Eiropas Komisija (2019), *Eiropas barometra 482. zibensaptauja: Businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Eiropas Komisija (2020), *Ziņojums par tiesiskumu. Valsts nodaļa par Īriju*.

Eiropas Komisija (2020), *Eiropas barometra 502. speciālaptauja: Korupcija*.

Eiropas Komisija (2021), *ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā*.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 22. decembra spriedums lietā *Parlov-Tkalčić* pret Horvātiju, Nr. 24810/06.

GRECO (2020), *ceturtā novērtēšanas kārtā. Novērtēšanas ziņojums par Īrijas korupcijas novēršanu attiecībā uz parlamenta locekļiem, tiesnešiem un prokuroriem*. (<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a06655>).

Īrijas Pilsonisko brīvību padome (2020), *Nepārliecinošs demokrātijā: ICCL atjauno aicinājumu atteikties no Īpašās krimināltiesas* ([Nepārliecinošs demokrātijā: ICCL atjauno aicinājumu atteikties no Īpašās krimināltiesas — Īrijas Pilsonisko brīvību padome](https://www.iccl.ie/news/iccl-calls-for-end-to-mandatory-quarantine-if-rights-issues-not-addressed/)).

Īrijas Pilsonisko brīvību padome (2021), *Īrijas Pilsonisko brīvību padomes sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu*.

Īrijas Pilsonisko brīvību padome (2021), *ICCL aicina izbeigt obligāto karantīnu, ja netiek risinātas ar tiesībām saistītās problēmas*, 2021. gada 19. aprīlis (<https://www.iccl.ie/news/iccl-calls-for-end-to-mandatory-quarantine-if-rights-issues-not-addressed/>).

Īrijas Tiesu dienests (2020), *Tiesu pieejamības atbalstīšana modernā, digitālā Īrijā. Ilgtermiņa stratēģiskais redzējums — 2030* (<https://iwla.ie/wp-content/uploads/2020/11/Long-Term-Strategic-Vision.pdf>).

Īrijas valdība (2021), *Īrijas sniegtā informācija 2020. gada ziņojumam par tiesiskumu*.

Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisijas (2021), *tieslietu ministram sniegtā informācija par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas Vispārīgo shēmu* (<https://www.ihrec.ie/documents/submission-to-the-minister-for-justice-on-the-general-scheme-of-the-judicial-appointments-commission-bill-2020/>).

Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija (2021), *Īrijas ārkārtas pilnvaras Covid-19 pandēmijas laikā* (<https://www.ihrec.ie/documents/irelands-emergency-powers-during-the-covid-19-pandemic/>).

Tieslietu padome (2021), *Pamatnostādnes par miesas bojājumiem* (<https://judicialcouncil.ie/assets/uploads/documents/Personal%20Injuries%20Guidelines.pdf>).

Īrijas Juristu biedrība (2021), *sniegtā informācija kopīgajai Īrijas parlamenta (Oireachtas) Tieslietu komitejai par Tiesnešu iecelšanas amatā komisijas likumprojekta Vispārīgo shēmu* (2020) (<https://www.lawsociety.ie/globalassets/documents/submissions/2021-judicial-appointments-commission-bill.pdf>).

Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), *Vai kopums ir lielāks nekā tā daļu summa? Juriskonsultu profesijas un advokātu profesijas unificēšanas apsvēšana* (<https://www.lsr.ie/lrpa-publishes-reports-on-legal-practitioners-education-and-training-and-unification/>).

Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), *Standartu noteikšana: Praktizējošo juristu izglītība un mācības* (<https://www.lsr.ie/lra-publishes-reports-on-legal-practitioners-education-and-training-and-unification/>).

Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde (2020), *LSRA pārņem praktizējošo juristu reklāmas regulējumu* ([LSRA pārņem praktizējošo juristu reklāmas regulējumu – Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde](#)).

Īrijas Preses padome (2020), *Īrijas Preses padomes un Preses ombuda biroja 2019. gada pārskats* (<http://www.presscouncil.ie/about-us/recent-decisions-and-news/annual-report-2019-of-the-press-council-of-ireland-and-office-of-the-press-ombudsman->).

Īrijas Preses padome (2021), *Īrijas Preses padomes un Preses ombuda iesniegums Mediju nākotnes komisijai* (<https://www.presscouncil.ie/office-of-the-press-ombudsman-164/publications-and-press-releases/press-releases-1048/submission-by-press-council-of-ireland-and-press-ombudsman-to-the-future-of-media-commission>).

Reportieri bez robežām — Īrija (<https://rsf.org/en/ireland>).

Komisija amatpersonu pienākumu standartu jautājumos (2020), *2019. gada pārskats* (<https://www.sipo.ie/reports-and-publications/annual-reports/>).

Transparency International (2021), *2020. gada korupcijas uztveres indekss*.

ANO Cilvēktiesību komiteja (2014), *Noslēguma apsvērumi par Īrijas ceturto periodisko ziņojumu* (<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6OkG1d%2FPPRiCAqhKb7yhsieXFSudRZs%2FX1ZaMqUUOS9yIqPEMRvxx26PpQFtwrk%2BhtvbJ1frkLE%2BCPVCm6lW%2BYjfrz7jxiC9GMVvGkvu2UIuUfSqikQb9KMoAoKkgSG>).

Apvienoto Nāciju Organizācijas īpašais referents mierīgas pulcēšanās un biedrošanās tiesību jautājumos un īpašais referents cilvēktiesību aizstāvju jautājumos (2020), *Īpašā referenta mierīgas pulcēšanās un biedrošanās tiesību jautājumos un īpašā referenta cilvēktiesību aizstāvju jautājumos mandāti* ([DownloadPublicCommunicationFile \(ohchr.org\)](#)).

II pielikums. Valsts (Īrijas) apmeklējums

Komisijas dienesti 2021. gada martā rīkoja virtuālas sanāksmes, kurās piedalījās:

- Īrijas Advokātu biedrība
- Īrijas Apraides organizācija
- Tiesas dienests
- Tieslietu departaments
- *Garda* ekonomiskās noziedzības apkarošanas birojs
- *Garda Síochána* Ombuda komisija (*GSOC*)
- Hamiltona komisija
- *Oireachtas* dienests (Parlamenta dienests)
- Īrijas Pilsonisko brīvību padome
- Īrijas Cilvēktiesību un līdztiesības komisija
- Īrijas Mazo un vidējo uzņēmumu asociācija (*ISME*)
- Īrijas Juristu biedrība
- Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde
- Valsts žurnālistu apvienība
- Uzņēmumu likumdošanas ieviešanas direktora birojs (*ODCE*)
- Valsts prokuratūras direktora birojs
- Preses padome
- Tiesu varas pārstāvji
- Komisija amatpersonu pienākumu standartu jautājumos (*SIPO*)
- *Transparency International*

* Komisija vairākās horizontālās sanāksmēs tikās arī ar šādām organizācijām:

- *Amnesty International*
- Reproductīvo tiesību centrs
- *CIVICUS*
- Eiropas Pilsonisko brīvību savienība
- “Pilsoniskā sabiedrība — Eiropa”
- Eiropas baznīcu konference
- *EuroCommerce*
- Eiropas Bezpeļņas tiesību centrs
- Eiropas Preses un plašsaziņas līdzekļu brīvības centrs
- Eiropas Pilsoniskās sabiedrības forums
- Eiropas Žurnālistu federācija
- Eiropas partnerība demokrātijai
- Eiropas Jaunatnes forums
- *Front Line Defenders*
- *Human Rights House Foundation*
- *Human Rights Watch*
- *ILGA-Europe*
- Starptautiskā Juristu komisija
- Starptautiskā Cilvēktiesību federācija
- Starptautiskās Ģimenes plānošanas federācijas Eiropas tīkls (*IPPF EN*)
- Starptautiskais preses institūts
- Nīderlandes Helsinku komiteja
- Atvērtās sabiedrības Eiropas politikas institūts

- *Philanthropy Advocacy*
- *Protection International*
- “Reportieri bez robežām”
- *Transparency International EU*